

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

בפני כב' השופטת חגית מאק-קלמנוביץ

התובע עו"ד אבי אפטקמן
ע"י ב"כ עו"ד משה מל רוזן

נגד

הנתבע אלכסנדר חנין
ע"י ב"כ עו"ד פבל מורוז

פ ס ק ד ין

1. התובע הגיש נגד הנתבע תביעת לשון הרע. עיקרי העובדות הנדרשות הן כדלקמן:

התובע הוא עו"ד במקצועו. בשנת 1990 עלה לישראל מברית המועצות, שם עבד כעו"ד, ולאחר עלייתו עבר בחינות בדיני ישראל והתמחות, והוסמך כעו"ד גם בישראל. בשנת 1996 פתח התובע משרד עו"ד עצמאי. על פי האמור בתצהירו התובע עובד לאורך השנים בתחומי משפט שונים בקרב לקוחות מהציבור בכלל, וממגזר דוברי השפה הרוסית בפרט. התובע מופיע לעיתים קרובות בתכניות רדיו וטלוויזיה בעיקר בערוצים דוברי רוסית, ומייעץ בעניינים משפטיים, בעיקר נושאים שבהם יש עניין ליוצאי חבר המדינות.

2. הנתבע איננו משפטן אולם על פי האמור בתצהירו הוא מתעניין מאד בתחום המשפט ולכן עוקב אחר פרסומים שונים בפורומים בנושא המשפט ואף משתתף בהם באופן פעיל. כמו כן לתובע בלוג אישי (להלן: הבלוג).

מהו הפרסום

3. ביום 8.7.09 הופיע התובע בתכנית בוקר בערוץ 9 בשפה הרוסית, שעסקה בנושא אזרחות, והשיב על שאלות בתחום זה. באותו בוקר פירסם הנתבע בבלוג ובקהילת ישראל פלוס טקסט המתייחס להופעתו של התובע בתכנית (להלן: הפוסט). הפוסט נכתב ברוסית והצדדים נחלקו לגבי התרגום של חלקים ממנו. אני סבורה שהניואנסים השונים של התרגום אינם בעלי משמעות רבה, כפי שאפרט בהמשך. מכל מקום אביא עתה את הדברים כפי שנכבו על ידי התובע בתצהירו, כולל הבהרות שהוסיף התובע בדבר הקשר הדברים:

4. "הצחק אותי היום ערוץ 9 בבוקר. הסתכלתי בחדשות בבוקר ועברתי בין הערוצים 2, 10 ו-9. החדשות נגמרו. אני "קופץ" שוב לערוץ 9 ושם יושב בחור צעיר עם תלתלים ו...

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

מברבר שטויות בעניין החלפת מעמד ליהודים בדור הרביעי ומנסה לענות לשאלות המנחה.
המנחה שואלת שאלה נוספת של צופה לגבי הורה יחיד ומבוגר. העו"ד חוזר על השאלה
ומתחיל לענות עליה... בעניין אזרחית ישראלית. המנחה שוב חוזרת על השאלה והבחור
המתולתל בקושי מבין את השאלה ורק עשירית מתשובתו קשורה לשאלה. ואז מופיעות
כתוביות "עו"ד אבי אפטקמן" ואז אני מבין למה עורך הדין אנאלפבית. במדינה קיימת
אסוציאציה שעו"ד אבי אפטקמן הוא המדד לעורך דין אנאלפבית. בסיום התכנית אומרת
המנחה שמעתם הרצאה של אבי אפטקמן, מצחקקת כאילו באמת חוץ מההרצאה אבי לא
מסר שום מידע בעל ערך. כאילו שהוא רק דיבר :)

מנחה על מנת למנוע אי נעימות אומר בעתיד נזמין את אבי אפטקמן לתכניות שלנו.

חברה!

תזמינו את אבי לתכנית 7:40 (על פי הסבר התובע – תכנית בידור בערוץ 9 – ח.מ.ק.).
אפשר לשלוח אותו ל"אנשלאג" (על פי התובע – תכנית בידור בערוצים רוסיים – ח.מ.ק) או
לכל תכנית בידור בערוצים שונים אבל לא כיועץ משפטי אלא כליצן.

בכל שאלה משפטית בדיני עבודה הייתי מזמין את פבל מורוז, בתיקי גירושין
הייתי מזמין את אלה נמירובסקי שמומחית גם בדיני אזרחות וגם באותם שאלות של
החלפת מעמד – myquuin – מאחל לכולם אושר".

5. הנתבע הצהיר כי בעקבות הפרסום בקהילה החלו להופיע תגובות של אנשים שהכירו
את התובע ונחשפו לכישוריו המקצועיים. העתקי התגובות תורגמו והוגשו על ידי הנתבע.
לטענת הנתבע הוא לא היה מעוניין לעורר שיח לגבי כישוריו המקצועיים של התובע, ולכן
הסיר את הודעתו מקהילת ישראל פלוס. כמו כן תיקן את נוסח הפרסום בבלוג האישי שלו
על ידי שינוי מילים בודדות (סעיפים 36, 37 לתצהיר הנתבע).

גם התובע טוען כי בעקבות פרסום הדברים הופיעו תגובות שונות ובין היתר פורסמה
כוונתו של התובע להגיש תביעה נגד הנתבע. בעקבות זאת הנתבע עידן את הפרסום והשמיט
את המילים הבוטות, אך לא שינה את תוכן הפרסום.

ואכן, נוסח הפרסום לפי גירסת הנתבע שונה מזה של התובע לא רק בנוסח התרגום.
נוסח זה מעודן יותר ואינו כולל כינוי התובע כליצן, אלא משאיר את הדבר לדמיונו של
הקורא. השוני בעניין זה נובע מכך שמדובר בשתי גירסאות שונות, הראשונה, הבוטה יותר,
והשניה המרוככת מעט.

6. הנתבע הגיש תרגום נוטריוני של הפוסט המתקוק. על פי גירסת הנתבע התרגום הוא
כדלקמן:

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

1 "ערוץ 9 הצחיק אותי בבוקר.

2 אני רואה בבוקר חדשות ומעביר ערוצים בין 2, 10 ו-9.

3 חדשות נגמרו. אני עוד פעם "קופץ" לערוץ 9. יושב שם בחור צעיר ומתולתל
4 ו...אומר כאלה שטויות לגבי שינוי מעמדו של היהודי בדור 4, בניסיון לענות לשאלת
5 המנחה. מנחה שואל עוד שאלה של צופה לגבי הורה מבוגר בודד. עורך דין שואל שוב מה
6 השאלה ומתחיל לענות על השאלה על... אזרחית ישראל. מנחה שואל את השאלה שוב.
7 "מתולתל", בטוח לא כל כך מבין על מה מדובר, עונה חלק עשירי מהשאלה כאילו נזכר
8 בקושי את התשובה. ואז מופיע "עו"ד אבי אפטקמן. ואז אני מבין למה עו"ד בור. במדינה
9 כבר אסוציאציה: את הבורות של עו"ד ספציפית יש למדוד לפי...=)))

10 ובסופו של דבר מנחה אומרת: אתם הקשבתם להרצאה של עו"ד אבי אפטקמן..

11 ואז בעצמה היא צוחקת, כפי שאכן פרט להרצאה אבי לא נתן שום מידע שימוש.

12 כאילו, דיבר

13 ומנחה, כדי להציל את המצב מוסיף:

14 אנחנו בעתיד נזמין את אבי אפטקמן לתכניות שלנו

15 רבותי,

16 תזמינו את אבי לתוכנית 7:40, אפשר לשלוח אותו ל"אנשלב" או לעוד תכניות
17 הומור בכל הערוצים, אבל לא בתור כיועץ משפטי הלאה (צריך להיות אלא, ח.מ.ק) בתור...
18 אתם אנשים חכמים – תבינו בעצמכם.

19 ובשאלות משפטיות הייתי מזמין בתור עו"ד בקונפליקטים תעסוקתיים את פבל
20 מרוזוב, בתהליכי נישואין – גירושין את אלה נמירובסקי, בענייני משפט האזרחי או באותן
21 שאלות של שינוי מעמד – myquin ונהיה מאושרים".

22 8. לאחר פרסום הפוסטים שלח התובע לנתבע מכתב התראה, ובעקבות זאת פרסם
23 הנתבע בפורום המשפטי פראבו שאותו הוא מנהל יחד עם עורכת הדין המכונה myquin את
24 הטקסט שתורגם לעברית על ידי התובע כדלקמן:

25 "אם אתם חושבים שאבי (ג'ניה) אפטקמן החליט שההתרשמות האישית שלי,
26 מנגיד כך, אי דיוק של התשובות שלו בערוץ 9 תישאר על גובה בדיחה בקומיוניטי, אז אתם
27 טועים. אבי החליט להעביר יחסי ציבור מקצועיים, על כך ששלח לי עם השליח מכתב ובו
28 דורש לשלם לו 350,000 ₪ בתור פיצוי על עגמת נפש. שלח, אמת, אבי, כמו שאתם
29 מנחשים, לא לקומיוניטי ולא ל"כפר סבא".

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

שאלה למכובד all:

האם אפשר לראות בפניה של עו"ד אפטקמן ניסיון לסחטנות ולפנות לבית הדין למשמעת בלשכת עורכי הדין, או להתייחס לכך גם כבדיחה?"

9. התובע מבקש לראות גם בטקסט זה פרסום שיש בו לשון הרע.

אני סבורה שאין לראות בטקסט האחרון פרסום שיש בו לשון הרע כשלעצמו. טקסט זה אינו מובן כשהוא עומד בפני עצמו ולא ניתן להבין ממנו במה מדובר. המשמעות מתבררת רק בקריאת הפרסום המקורי, ועל כן יש לראות בפרסום זה משום המשך וחלק נלווה לפרסומים העיקריים. על כן לא אתייחס אליו כפרסום נוסף שיש בו לשון הרע נגד התובע.

10. הצדדים הציגו, כאמור, תרגומים שונים של הטקסטים, כאשר עיקר המחלוקת בנוגע לתרגום מתייחסת לכינוי שניתן לתובע. המילה שבה נעשה שימוש בשפה הרוסית היא המילה bezgramotny. התובע תרגם את הכינוי שניתן לו כאנאלפבית, הנתבע בתצהירו תרגם חסר ידע מספיק ואילו התרגום הנוטריוני מטעם הנתבע משתמש במונח בור. נושא זה עלה במהלך ההוכחות. בין היתר העידה פרופ' רינה רקובסקי, שהובאה לעדות כלקוחה של התובע אולם היא מומחית שעיסוקה בתרגום. העדה הבהירה כי במקור היתה משמעות המילה אנאלפביתיות וחוסר ידיעת קרוא וכתוב, וכיום משמעותה רחבה יותר והיא מתארת אדם שאינו מתמצא, אינו משכיל ובקיא, חסר ניסיון (פרוטוקול עמ' 8, 9).

11. על אף שבמילה אנאלפבית יש עוצמה רבה יותר מזו שבמילה בור, אני סבורה שבסופו של דבר ההבדלים אינם גדולים. הבנתו והתרשמותו של הקורא משתי המילים אינה שונה באופן מהותי. שכן איש לא יעלה בדעתו שיש לפרש את המילה באופן מילולי כך שאדם העוסק בעריכת דין הוא אכן אנאלפבית ואינו יודע קרוא וכתוב. משמעות המילה בהקשר בה נכתבה היא אדם חסר ידע, הבנה והתמצאות בתחום.

12. לסיכום הנושא, הטקסט נשוא התביעה פורסם על ידי הנתבע בשלב הראשון בקהילת ישראל פלוס ובבלוג שלו. לאחר זמן קצר הוסר הפרסום מהקהילה. הנוסח המופיע בבלוג שונה וריכך, כאשר המילה ליצן הושמטה ממנו. גם פרסום זה הוסר בסוף היום. בכל הנוסחים תואר התובע במילה שתרגומה נע בין אנאלפבית לבין בור או חסר ידע. לצורך הדיון בעניינינו אין צורך בדרך כלל בהבחנה בין הנוסחים השונים, כך שכל הפרסומים הללו יחד יכוננו להלן הפרסום.

האם הפרסום מהווה לשון הרע

13. סעיף 1 **לחוק איסור לשון הרע** התשכ"ה-1965 (להלן: החוק) מגדיר מהי לשון הרע כדלקמן:

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

1. לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –
- (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרם לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;
- (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחדים לו;
- (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;
- (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו;
14. בפוסט שפרסם הנתבע הוצג התובע כמי שאינו מסוגל להבין היטב את שאלות המנחה ולהשיב להן היטב ולתת מידע שימושי לצופים. התובע מתואר כאדם בור וחסר ידע, לא רק בעניין ספציפי אלא כמי שקיימת בכל מדינת ישראל אסוציאציה בין שמו לבין בורות. ולבסוף נאמר שהוא יכול להופיע בתכניות בידור ולא כיועץ משפטי, כשבנוסח הראשון של הפוסט נוספה גם המילה המפורשת – בתור ליצן.
15. דברים אלה משפילים את התובע, שמים אותו לבוז וללעג ועלולים לפגוע במקצועו ובמשלח ידו.
- אני סבורה שאין ספק של ממש בדבר היותם של הדברים בגדר לשון הרע, גם בגירסתם המרוככת, וודאי בגירסה המלאה. השאלה העיקרית שבה יש לדון היא האם הנתבע זכאי ליהנות מההגנות השונות שבחוק.
- חופש הביטוי וזירת האינטרנט**
16. הפרסומים נשוא תביעה זו הופיעו באינטרנט, בבלוג שפורסם על ידי הנתבע ובקהילה שהוא מעורה בה. רוב רובם של פסקי הדין שעניינם לשון הרע עוסקים בפרסומים באמצעים מסורתיים: באמצעי התקשורת האלקטרוניים – הרדיו והטלוויזיה, בכתבות בעיתונים, בספרים מודפסים וכיוצ"ב. על כן קודם שאבחן את ההגנות עצמן, אתייחס לפרסום לשון הרע ברשת ולמאפייניה המיוחדים.
17. פסק דין מרכזי הדן בחופש הביטוי באינטרנט הוא פסק הדין שניתן ברע"א 447/07, **רמי מור נגד ברק אי. טי. סי [1995] החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ**. פסק הדין דן באופן ספציפי בשאלה אם ניתן לחייב ספק אינטרנט בגילוי כתובת אי. פי של מחשב שממנו נשלחו תגובות – "טוקבקים". במסגרת זו נדונה גם השאלה אם קיימת לנפגע עילת תביעה של לשון הרע נגד משתמש אינטרנט בגין פרסומים שפירסם באינטרנט, ומכאן הקשר לענייננו.
18. כב' המשנה לנשיאה א. ריבלין שדעתו היא דעת הרוב בפסק הדין קבע כדלקמן:

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

"האינטרנט חולל תמורות נכבדות בהיבטים רבים של חיינו, ובכלל זה בתחום של איסוף מידע, היחשפות לו, תקשורת בין בני אדם והתבטאות חופשית. כך, למשל, ניתן בהחלט לומר כי חופש הביטוי של עידן האינטרנט אינו כחופש הביטוי של העידן הקדם – אינטרנטי (כפי שיש בסופרים את מניין השנים תוך הבחנה בין התקופה ה"קדם גוגל" (BG) לבין התקופה שלאחר גוגל (AG)).

חופש הביטוי הפך לזכות מוחשית הרבה יותר. אם בעבר היכולת להעביר מסרים בתפוצה רחבה, וליטול חלק משמעותי בשיח הציבורי, היתה שמורה בפועל למתי מעט, ובעיקר לאמצעי התקשורת עצמם או לאלה שהיו בעלי גישה עליהם, בא האינטרנט ופתח את שעריו לכל

האינטרנט הוא 'כיכר העיר' החדשה שהכל שותפים לה. המדיום החדש – המרחב הווירטואלי – מצוי בכל ופתוח לכל... זהו איפוא אמצעי דמוקרטי מובהק המקדם גם את עקרון השוויון ומציב מחסום בפני התערבות שלטונית ובפועל רגולטיבית בחופש הביטוי. המקלדת זמינה לכל כותב, והקשה על זנבו של 'העכבר' מובילה את הכותב לקצווי הארץ. הציבור אינו זקוק באותה מידה כבעבר לפלטפורמה שמעמידים לרשותו אחרים... כל אחד מבני הציבור רשאי ויכול ליצור 'עיתון' משלו ולתת בבלוג דברו". (פיסקה 14 לפסק הדין)

ובהמשך :

"הזכות לשם טוב ולכבוד אינה מתאינת במרחב הווירטואלי ואין להסכין עם הילכדותה ברשת.... שאלה היא האם ראוי להחיל את דיני לשון הרע הקיימים על פרסומים משמיצים באינטרנט..., לטעמי, נדרשת הסדרה של הנושא, אך בהעדר עדכון ראוי של דיני לשון הרע הקיימים מוטב להחילם 'בשינויים המתחייבים' מאשר להניח קיומה של לאקונה. השינויים המתחייבים כוללים היבטים שונים של הפרסום באינטרנט, ובהם: המשקל המועט שניתן לעיתים קרובות להתבטאויות במסגרת תגוביות בכלל, ובמסגרת תגוביות אנונימיות בפרט; ריבוי התגוביות באופן שלעיתים קרובות הפרסום המשמיץ 'נבלע בהמון'; והנגישות של הנפגע עצמו, ושל שוחרי טובתו, לאותם אתרים שבהם נעשה הפרסום הכולל לשון הרע, והיכולת לפרסם הכחשות ותגובות מתאימות (פיסקה 18 לפסק הדין).

19. דברים דומים נאמרו גם על ידי כב' השופט א. רובינשטיין, המצוי אמנם בדעת מיעוט, אולם בסוגיה שבפני עמדתו אינה שונה מעמדת שופטי דעת הרוב. במסגרת הדיון בבחינת קיומה של עילת תביעה בגין לשון הרע כתב כב' השופט רובינשטיין כך :

"... הוא הדין בתביעות קטנוניות שיש לראות בהן 'זוטי דברים'. עוד יש לזכור, כי כשם שלא כל קריאת גנאי ברחובה של עיר מקימה עילת תביעה, כך אף לא כל פרסום מגנה

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

ומגונה באינטרנט מהווה עילה. רבות מן התגובות באינטרנט הן דברי הבל ברמה ירודה, שכל בר דעת מבין כי אין לייחס להן כל משקל, וערכן 'העוולתי' הוא בהתאם". (פיסקה ס' לפסק הדין).

הדברים נכתבו בנוגע ל"תגובות", "טוקבקים", אך הם יפים גם לגבי פרסומים אחרים באינטרנט.

20. ומה בענייננו?

העובדה שמדובר בפרסום אינטרנטי משפיעה על הדיון בשני אופנים: ראשית, כפי שציין כב' המשנה לנשיאה ריבלין, דיני לשון הרע חלים על האינטרנט "בשינויים המתחייבים". אני סבורה כי אחד הביטויים לשינויים המתחייבים הוא הנמכה של הסטנדרטים שלפיהם יש לבחון את הפרסומים, בשל אופיה הדמוקרטי והעממי של זירה זו. קיומם של פרסומים אינטרנטיים שבהם מתקיימים דיונים תוססים בנושאים שונים הוא חלק מזכות היסוד של חופש הביטוי. אמנם גם בדיון כזה יש לשמור על הזכות לשם טוב ועל זכויות אחרות המוגנות בדיון. אולם דיון חופשי, דינאמי ורב משתתפים גורם מעצם טיבו להנמכת רף הדיון, הן מבחינת התכנים והן מבחינת ההקפדה על לשון נקייה ועל מניעת פגיעה בזולת. אין לצפות מאדם מן היישוב המגיב לידיעה או לאירוע כלשהו לערוך בירור עובדתי באותה רמה הנדרשת מעיתונאי או מאמצעי תקשורת מקצועי.

21. השפעה נוספת הנובעת מכך שהפרסום נעשה באינטרנט נוגעת לגובה הנזק שנגרם כתוצאה מפרסום פוגעני, כאשר המשקל שיש לייחס לפגיעה כתוצאה מהפרסום באינטרנט נמוך באופן משמעותי ממשקלו של פרסום בכתב. כב' השופט רובינשטיין מציין בדבריו שלעיל כי אין לראות בכל פרסום ופרסום באינטרנט משום לשון הרע, כשם שלא כל קריאת גנאי ברחובה של עיר מקימה עילת תביעה. בכך הוא ממקם את הפרסום באינטרנט (או לכל הפחות פלח מסויים של פרסומים באינטרנט) ברמה נמוכה מן המילה הכתובה באופן המסורתי והמודפסת, במקום הסמוך יותר מבחינת משקלו למילים הנאמרות בעל פה, לקריאת גנאי בכיכר העיר, אשר פגיעתה היא בגדר זוטי דברים.

22. ידוע לכל כי פרסומים רבים באינטרנט אינם עוברים כלל עריכה ובקרה או שהם עוברים סלקציה מצומצמת ומוגבלת. במקרים רבים המפרסמים הם אנונימיים או מזדהים בשם בדוי. המשקל שיש לייחס לפגיעה כתוצאה מפרסום כזה הוא נמוך בהרבה ממשקל הפגיעה בפרסום שעבר עריכה והוא בעל מוניטין, כגון אתר אינטרנט של עיתון או של מוסד ידוע כלשהו. משקלם של פרסומים אנונימיים בלתי ערוכים המופיעים לעיתים כתגובות עשוי להיות אפסי, וכאמור לעיל התביעה בגינם היא לעיתים בגדר זוטי דברים.

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

23. במקרה שבפני הפרסום נעשה בבלוג של התובע וכן בקהילת ישראל היום. על פי הציטוטים שהובאו מתוך הפרסומים בקהילה זו מדובר בקהילה שמשתתפיה עושים שימוש בכינויים ולא בשמותיהם האמיתיים, אך עם זאת חלק ממשתתפיה קבועים ומכירים זה את זה וכן ידועה זהותם של חלק מהמשתתפים. מדובר, איפוא, במצב ביניים, כאשר מחד גיסא מצוי המרחב הקיברנטי הפרוץ והבלתי ידוע ומאידך גיסא אתרים שתכניהם עוברים עריכה מוקפדת. הפרסומים נשוא התביעה מצויים בטווח שבין קטבים אלו.

ההגנות

ההגנה של ביקורת בתום לב

24. הנתבע טוען כי הפוסט שפורסם מכיל שני חלקים. האחד הוא תיאור מהלך התכנית והשני תחושותיו הסובייקטיביות של הנתבע, הנובעות ממה שראה בעצמו ומה שקרא במקורות שונים באינטרנט אודות התובע.

אכן, הפוסט כולל הן תיאור של מהלך התכנית והן תכנים סובייקטיביים של הנתבע. אולם למעשה גם תיאורי התכנית אינם אובייקטיביים. נקודת המוצא של התיאור הוא עמדתו הסובייקטיבית של הנתבע, והתיאורים כוללים עמדה שיפוטית והבעת דעה. חלק מהתיאור האובייקטיבי אף אינו תואם את המציאות.

25. כך, כבר בראשית הדברים כשהנתבע "קופץ" לערוץ 9 הוא מתאר כי שם יושב בחור צעיר עם תלתלים ומברבר שטויות. המונח "מברבר שטויות", או בתרגומו של הנתבע "מדבר כאלה שטויות", אינו בגדר תיאור אובייקטיבי של התכנית. תיאור דבריו של התובע כמי שבקושי מבין את השאלה ומשיב רק על עשירית ממנה בוודאי איננו תיאור ניטרלי של עובדות. על כן גם תיאור העובדות וההתרחשויות באולפן מהווה למעשה הבעת דעה סובייקטיבית של הנתבע. על כן יש לקבוע שהפרסום נשוא התביעה, בחלקו הדומיננטי וכמעט במלואו, הוא למעשה ביקורת והבעת דעה של הנתבע על התובע.

26. הגנה אפשרית לנתבע שבפני היא ההגנה המעוגנת בסעיף 15 (6) לחוק איסור לשון הרע. סעיף זה מחייב קיומו של תום לב, ובנוסף נדרש כי "**הפרסום היה בקורת על יצירה ספרותית, מדעית, אמנותית או אחרת שהנפגע פרסם או הציג ברבים, או על פעולה שעשה בפומבי, ובמידה שהדבר כרוך בביקורת כזאת - הבעת דעה על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה יצירה או פעולה**".

באשר לתום הלב, סעיף 16 (3) לחוק קובע חזקת חוסר תום לב אם המפרסם "**נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15**".

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

27. ההופעה בתכנית טלוויזיה היא בוודאי מעשה פומבי שעשה התובע. דבריו של הנתבע הם בגדר הבעת דעה על אופיו, מעשיו ודעותיו של התובע. זאת הן על מעשיו בתחום המקצועי והן על דעות שהביע, כך שסעיף 15(6) לחוק מתקיים במקרה זה. אולם בכך אין די, שכן סעיף 15 לחוק חל רק כאשר הפרסום נעשה בתום לב.

28. האם הנתבע פעל בתום לב? החוק אינו מגדיר תום לב מהו, אם כי הוא קובע בסעיף 16 חזקות בדבר התקיימותו או העדרו של תום לב. סעיף 16(ב)(3) קובע חזקת חוסר תום לב כאשר המפרסם התכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15.

29. בע"א 89/04, ד"ר יולי נודלמן נגד נתן שרנסקי, פסקה 28 לפסק הדין, נפסק כי

"יסוד הסבירות בפן החיובי והשלילי של חזקת תום הלב הוא מושג נורמטיבי-ערכי. הוא בנוי על איזון בין הערכים המתנגשים בתחום האיסור על לשון הרע. תנאי הסבירות לצורך חזקת תום הלב מאזן בין חופש הביטוי להגנה על כבוד האדם. יסוד הסבירות מחייב בחינת מידתה ואיכותה של הפגיעה על פי נסיבותיה והערכה נורמטיבית אם היא ראויה להגנה".

בע"א 751/10, פלוני נגד ד"ר אילנה דיין-אורבך, קבע כב' המשנה לנשיאה ריבלין בפסקה 113 לפסק הדין:

"ככלל, ניתן להתחשב לצורך בחינת תום הלב בהקשר זה במידת הסבירות שבפרסום, במידת אמונתו של המפרסם באמיתות הפרסום ובמידת הזהירות של המפרסם בבדוקו את אמיתות הפרסום (שנהר, בעמ' 261; בן גביר, בפס' 32 לפסק דיני). "תום הלב הנדרש בכל אחת מההגנות יתבטא, לפיכך, בדרישה לדרך התנהגות מסוימת ולמצב נפשי מסוים, אשר בהצטרפם לעשיית הפרסום בנסיבות הנדרשות בהגנה הספציפית, יצדיקו את הפגיעה בנפגע, לאור האינטרסים שלמענם נוצרה ההגנה" (שנהר, בעמ' 260).

בהמשך פסק הדין, פסקאות 115, 116:

"המוטיבציה שעמדה מאחורי הפרסום הייתה, כך לפי פסיקת בית המשפט קמא, "להציף על סדר היום הציבורי דבר שנראה בעיני בעייתי ומטריד, להצביע על שאלות ערכיות, עקרוניות, להציג את הקונפליקט הכרוך להבנתה בהצבת חיילים סמוך לאוכלוסיה אזרחית כשהם נתונים בפני סיכון תמידי ומתח מבצעי קיצוני". (פסק הדין של בית המשפט המחוזי, בפס' 173). דיין לא ביקשה להשחיר את דמותו של סרן ר' או להכפיש את חייליו. היא לא רצתה לפגוע בו.

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

116. אין גם לומר כי דיין לא נקטה באמצעי זהירות מספיקים ובוודאי שאין לומר שפרסמה את הכתבה ביוזעין כי הדבר שפורסם בה לא היה אמת. כאמור, הכתבה שיקפה את האמת כפי שעיתונאי סביר יכול היה להבינה באותה עת. דיין התבססה על מגוון רחב של מקורות – על קטעים שצולמו בזמן אמת, על עדויות החיילים בפלוגה, על חומרי חקירה. המידע שהיה לפני הספיק באותה שעה אף להגשת כתב אישום כנגד סרן ר'. זו האמת כפי שנגלתה לה באותה עת. שמירה על סודיות שמו המלא של סרן ר' מעידה גם היא על הזהירות שננקטה ועל כך שלא הייתה כוונה להכפישו. כזו הייתה גם הבחירה שלא להציג בכתבה את החומרים שהיו בידי דיין ואשר היה בהם כדי להטיל צל כבד יותר על דמותו. לא הייתה לה כוונה לפגוע בסרן ר' יותר מכפי שנדרש היה לצורך המסר אותו ביקשה להעביר. על כן, בפועל, לא הוכחו בענייננו חזקות חוסר תום הלב שבסעיף 16(ב)."
30. פסקי הדין המובאים לעיל דנים האחד בספר שפורסם והשני בתכנית טלוויזיה ידועה ובעלת מוניטין שעיקר עיסוקה בתחקירים ויש משקל ציבורי רב לתחקירים המשודרים בה. מבחינה זו מדובר בהיפוכו של הפרסום באינטרנט. מה גם שכתבת ספר או הפקה ועריכה של תכנית התחקירים מצריכות בדיקה עובדתית מדוקדקת, ואילו בענייננו מדובר בביקורת שעיקרה הבעת דעה סובייקטיבית. אף על פי כן יש מקום להשוואה ככל שמדובר בבחינת תום הלב. בעניין נודלמן נקבעו עקרונות כלליים שיש להביא בחשבון בבחינת תום הלב. בענייננו של פלוני הצביע בית המשפט על מבחנים שיש בהם אינדיקציה לבחינת תום ליבו של המפרסם, ואלה אינם מאפיינים דוקא תכנית תחקירים. בין אותן אינדיקציות ציין בית המשפט את העובדה שהפרסום היווה אמצעי להעלות לסדר היום נושא שיש בו עניין לציבור, את הבחירה הסלקטיבית והמודעת של החומרים שפורסמו, את ההימנעות מפרסום שמו של הנפגע, סרן ר', כיון שהפגיעה בו לא היתה מטרת הפרסום.
31. במקרה הנדון כאן, הנתבע לא הבהיר במפורש את המניע לפרסום, אם כי העיד כי לא התכוון לפגוע בתובע ועל כן הסיר את הפרסום בו ביום שבו העלה אותו (עמ' 30 שורות 23-24). הנתבע הכחיש טענה שפעל בשירות עורכי דין אחרים (סעיף 9 לתצהירו), והצהיר כי נתקל בפרסומים רבים המעלים תהיות באשר להצלחתו המקצועית של התובע, ובפרסומים של לקוחות שאינם מרוצים (סעיף 12 לתצהיר הנתבע). בחקירתו הסביר כי העלה את הדברים לא כבדיחה אלא כתגובה אמוציונלית לתכנית שבה צפה (פרוטוקול עמ' 26 שורות 19-21).
- יתכן שניתן לייחס לנתבע ניסיון להזהיר את ציבור הלקוחות או הלקוחות הפוטנציאליים של התובע מפני שירות מקצועי כושל. יתכן שמטרת הפרסום היתה הבעת עמדה וביקורת גרידא, לשם העניין שבה. כך או כך, הן הזהרת הרבים והן הביקורת יכולות היו להיעשות באופן פוגעני פחות וללא שימוש בתיאורים הפוגעים המופיעים בפרסומים.

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

הביקורת האישית והקיצונית אינה מאפשרת לראות את התובע כמי שפרסם דברי ביקורת בתום לב, ועל כן טענה ההגנה לפי סעיף 15(6) לחוק נדחית.

הגנת האמת בפרסום

32. תנאי להתקיימותה של הגנת האמת בפרסום הוא קיומו של עניין לציבור באותו פרסום. התובע טוען כי לא היה עניין לציבור בפרסום פוגעני מעין זה.

33. סוגיית העניין הציבורי בהקשר של הגנה זו נדונה והוגדרה בפסיקה. כך, בע"א 751/10, פלוגי נגד ד"ר אילנה דיין-אורבך, אשר נזכר לעיל, נקבע בפסקה 101 לפסק הדין:

"ככלל, עניין ציבורי הוא 'עניין שידעתו ברבים רלוונטית להגשמת מטרה ציבורית או שיש לציבור תועלת בידיעה לגביו – אם לצורך גיבוש דעתו בעניינים ציבוריים ואם לשם שיפור אורחות חייו' (עניין אפל, בעמ' 621; ע"א 439/88 רשם מאגרי מידע נ' ונטורה, פ"ד מח(3) 808, 826 (1994); רע"א 3614/97 אבי יצחק נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ, פ"ד נג(1) 26, 57-56 (1998)). 'עניין ציבורי' לא קיים רק בפרסום המזהיר את הציבור מפני סכנה חמורה לחייו או לבריאותו. 'עניין ציבורי' הוא מושג רחב יותר, המתייחס גם לחשיבות שבדיון הציבורי בנושא חברתי או פוליטי (ראו גנאים, קרמניצר ושנור, בעמ' 189-188). 'ככל שהפרטים נוגעים ומשפיעים יותר על אנשים אחרים, כך קטנה הזכות למנוע את הפרסום' (שנהר, בעמ' 227-228). באנגליה נהוגה פרשנות רחבה של המושג 'עניין ציבורי', והוא מוגדר כ'כל אינטרס ציבורי וכללי', ואף 'כל דבר שיש בו משום חדשות לציבור'. בארה"ב מוגדר עניין ציבורי באורח גמיש – כל פרסום 'שבתחום ההתעניינות הציבורית הלגיטימית', תוך קביעה כי ההחלטה בנוגע לקיומו של עניין ציבורי תוכרע בכל מקרה ומקרה לגופו (ת"א (ב"ש) 503/85 מדינה נ' יבין, פ"מ תשמ"ו(2) 427, 436 (1986); סגל, בעמ' 193; עניין Rosenbloom).

34. אני סבורה כי הנתבע עומד בתנאי של קיום אינטרס ציבורי. העיקרון של חופש הביטוי מקים אינטרס ציבורי לפרסום של דברי ביקורת על תכנית הטלוויזיה ועל הופעתו של התובע בה, הן כפרסום של ביקורת על התכנית ותכניה, הן כביקורת על רמת המקצועיות ואופן הופעתו של התובע. על כן מתקיימת הדרישה לקיום אינטרס ציבורי בפרסום.

35. בשלב הבא יש לבחון האם הוכחה אמיתות העובדות שהנתבע טוען להן.

הביטויים אנאלפבית או בור וליצן הם ביטויים פוגעניים. וודאי שהנתבע אינו יכול להוכיח את אמיתותם של ביטויים אלו כלשונם. עם זאת, ברור לצופה ולקורא כי הנתבע לא התכוון לכך שהתובע מסתובב ברחובות בתלבושת ליצן או שהוא לא למד מעולם קרוא וכתוב. אין ספק שהנתבע עשה שימוש בביטויים אלו בהשאלה, כדי להמחיש ולהקצין את המסר שאותו ביקש להעביר. לכן, ככל שהדבר נוגע להגנת האמת בפרסום, השאלה שאותה

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

- 1 יש לבחון איננה אם התובע הוא ליצן ואנאלפבית, אלא האם הופעתו של הנאשם הפגינה
2 חוסר ידע והבנה בוטים וברורים.
- 3 36. הנתבע טען בתצהירו כי שמו של התובע היה מוכר לו מפרסומים לא מחמיאים
4 במיוחד בפורומים שונים. הוא מוסיף כי התרשם שהתובע התקשה לענות על השאלות
5 שנשאל והייעוץ המשפטי שנתן היה כללי ביותר והסתכם לרב בהפניה למשרדו, וכי התובע
6 השיב לעיתים דברים שונים מאלה שנשאלו (תצהיר הנתבע סעיפים 21-25). הנתבע צירף
7 כנספחים 11/נ, 12/נ לתצהירו פרסומים שונים אודות התובע שהתפרסמו באינטרנט
8 בהקשרים שונים.
- 9 37. העד ליאונד יפה הצהיר כי עניינו טופלו על ידי התובע בשלושה תיקים, וטען כי אינו
10 מרוצה מהטיפול המשפטי וכי הביע את דעתו השלילית על התובע בפורומים משפטיים
11 שונים.
- 12 הנתבע הגיש את מוצג 2/נ, ערעור על הליך נגד התובע בלשכת עורכי הדין. לא ידוע
13 מה תכנו של אותו הליך.
- 14 38. בנוסף הוגשו תרגומים נוטריוניים של התכתבות אינטרנטית בפורום בשם live
15 journal, בו מתוארים מספר מקרים של התנהלות בלתי מקצועית של התובע. קיים ספק
16 בנוגע לקבילותם של פרסומים אלו כראיה עצמאית לאמיתות תכנם. אולם בעניינו הם
17 נדרשים על מנת להוכיח את הידוע לנתבע בנוגע לתובע ולשמו הטוב. בהקשר זה ניתן לדון
18 בפרסומים.
- 19 מהנחזה על פני אותם פרסומים, מדובר בעשרות התכתבויות מהשנים 2004, 2005
20 שבהם התובע נתן ייעוץ משפטי לשאלות שונות שהועלו על ידי הפונים לפורום, ומשתתפים
21 אחרים תיקנו את דבריו, טענו שהייעוץ מוטעה או העירו על חוסרים ואי דיוקים. אציין כי
22 חלק מן המגיבים טענו כי הייעוץ שנתן התובע שגוי, אולם חלק לא קטן מהתגובות כללו
23 הערות שונות שאינן מעידות דוקא על טעות, כגון אפשרות של חלופות עובדתיות שונות
24 שהתובע לא התייחס אליהן. גם בתגובות שבהן נטען כי התובע טעה, לא ידוע מיהם המגיבים
25 ולא ברור אם הערותיהם נכונות או שמא הם הטועים והצדק עם התובע. התובע עצמו
26 התייחס לכך בתצהיר משלים וטען כי תשובותיו ענייניות ונכונות. ניתן, איפוא, לקבוע בעניין
27 זה שאכן קיימים מקרים רבים של הערות והשגות על ייעוץ שנתן התובע, אך בכל אותם
28 מקרים אין ראיה לכך שהתובע אכן טעה.
- 29 39. זאת ועוד: גם ללא הכרעה בשאלת איכות הייעוץ, מקבץ התכתובות שהוצגו עשויה
30 להביא את הגולש לפקפק באיכות הייעוץ המקצועי שנתן התובע, כתוצאה מריבוי
31 ההסתייגויות וההערות השליליות המופנות כלפיו. מאידך גיסא, יש לזכור כי התגובות

בית משפט שלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

1 שהוגשו נבחרו על ידי הנתבע באופן סלקטיבי. אין מדובר במדגם מייצג, בבדיקה של תקופה
2 או של יחידה כלשהי, אלא באוסף התגובות השליליות כלפי התובע. כמו כן לא הוצגו תגובות
3 חיוביות שמן הסתם ניתן היה למצוא. אינני מוצאת דופי במעשי הנתבע בעניין זה, שכן הוא
4 רשאי לבחור ולהביא את הראיות הרלוונטיות מבחינתו. אולם כשמדובר בבחירה
5 סלקטיבית, המשקל שניתן לייחס למקבץ התגובות השליליות הוא נמוך. כאשר מוספים על
6 כך את האנונימיות של המגיבים ואת האפשרות שמדובר בבעלי אינטרסים, הרי שמשקלן של
7 תגובות אלו נמוך ביותר.

8 40. יש לציין עוד כי הנתבע טען היה מודע באופן כללי לשמו של התובע, אך לא טען
9 שהיה מודע ספציפית לחומר שהתפרסם לגביו בזמן שהוא עצמו פירסם את הפרסומים נשוא
10 התביעה. לא מן הנמנע שהפרסומים השליליים הם פרי חיפוש שנעשה על ידי הנתבע לצורך
11 המשפט, כך שאין מדובר בעובדות שהיו ידועות לו במועד הפרסום נשוא התביעה אלא
12 בדיעבד.

13 41. לסיכום, על מנת להצדיק ביקורת כה גורפת על התובע, היה על התובע להביא ראיות
14 לכך שנתקל בחוסר מקצועיות בוטה ביותר מצד הנתבע. אין די במציאת תגובות וביקורות
15 אנונימיות באינטרנט ובעדות של לקוח יחיד כדי להוכיח חוסר מקצועיות ובורות של התובע
16 בתחום עיסוקו. על כן יש לדחות את הגנת האמת בפרסום.

17 42. הפער בין המציאות לבין הפרסומים קיים לא רק לגבי הביקורת שנכתבה כלפי
18 התובע אלא גם בהתייחס לעובדות הפשוטות ולאיינפורמציה הבסיסית המתוארת
19 בפרסומים. כך, תיאורו של התובע בפרסומים כבחור צעיר עם תלתלים אינו תואם כלל את
20 המציאות, שכן כפי שניתן היה להתרשם בבית המשפט, התובע אינו צעיר במיוחד (על פי
21 האמור בתצהירו הוא יליד 1960), ואף אינו מתולתל. הנתבע לא ידע להסביר את הדבר ותלה
22 זאת בכך שצפה בטלוויזיה במכשיר ישן באיכות גרועה (פרוטוקול עמ' 27). עם זאת, פרטים
23 אלה הם בבחינת פרטי לוואי שאין בהם פגיעה של ממש בתובע, ועל כן אינני מייחסת להם
24 משמעות.

25 התובע טען כי תיאור זה מציג אותו כטירון וחסר ניסיון, אך אני אינני סבורה כך.
26 כידוע, "העולם שייך לצעירים", ותיאורו של אדם כצעיר עשוי להתקשר עם חדשנות
27 ודינאמיות, ולא דוקא עם חוסר מקצועיות. אינני רואה בתיאור התובע כצעיר ומתולתל
28 משום לשון הרע נגדו.

התייחסות לטענות שונות שהועלו

29
30 43. הנתבע טען כי מאחר שהתובע מופיע בקהילות, מנהל בלוג, משתתף בדיונים
31 באינטרנט וכדומה, הוא רכש מעמד של דמות ציבורית. אני דוחה טענה זו. חברות

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

ב"קהילות" וירטואליות והשתתפות בהן בדרך שהדבר עולה בתיק זה אינה הופכת אדם לדמות ציבורית לעניין חוק לשון הרע.

44. הנתבע טען כי התובע עצמו העובדה שהתובע עצמו הביע דעות כאלה ואחרות בהקשרים שונים באינטרנט. אולם עובדה זו אינה מונעת מהתובע להגיש התביעה כאשר נפגע שמו הטוב, במיוחד כאשר הפרסומים שמזכיר הנתבע הם בעיקר הבעות דעות בעניינים פוליטיים – ציבוריים ואין בהם פגיעה אישית נגד אדם פרטי.

45. הצדדים הקדישו לא מעט לנושא מסירת מכתב ההתראה לנתבע בביתו. הנתבע העלה טענות שונות בנוגע להמצאה שבוצעה על ידי עו"ד דוד אלישילי ממשרדו של התובע לגבי סבטלנה חנין, אשתו של הנתבע. נושא המסירה אינו נוגע ישירות לנושא התביעה. לא הוגשה תביעה שכנגד או תביעה של אשת הנתבע. העדויות שהושמעו בנושא אינן משליכות על מהימנות העדים בנושאים שבמחלוקת, שכן השותפים לאותה אפיזודה אינם התובע והנתבע עצמם. על כן הדיון בנושא זה אינו רלוונטי.

הוכחת הנזק וגובה הנזק

46. בשונה מהטענות בדבר החבות, אני סבורה שבעניין הנזק הקרקע תחת טענות התובע אינה מוצקה. אין ספק שהפרסומים גרמו לתובע עגמת נפש. אולם אין בפני ראיות של ממש בנוגע לנזק כלכלי או נזק ספציפי כלשהו שנגרם לתובע, מכל היבט שהוא: היקף החשיפה לפרסומים, היקף הפגיעה בפניית לקוחות או בהכנסותיו של התובע, וכל נתון אחר שיש בו כדי להעיד על פגיעה כספית.

47. התובע בתצהירו טען כי בעקבות הפרסום נגרמה לו עגמת נפש רבה (סעיף 75), וכן נגרם לו נזק ניכר לאורך זמן, שכן מדובר בפרסום ללב ליבו של המגזר שעיקר עיסוקיו עמו, ויקח זמן רב לפרסום כל כך מזעזע להישכח, אם בכלל (סעיף 76 לתצהיר). אין בתצהיר התייחסות לפגיעה הכלכלית מלבד אמירה כללית זו.

בחקירתו בבית המשפט טען התובע כי משלח היד שלו נפגע וכי אבדן של עשרה לקוחות גורם לו נזק של 350,000 ₪. בהמשך טען כי כל תיק הסדרת מעמד שאינו מגיע אליו גורם לנזק שבין 35 לבין 50 אלף ₪, בנוסף לנזק בעתיד (פרוטוקול עמ' 17 שורות 1, 2, 30, 31). יצויין כי נתונים אלו לא הובאו בתצהירו של התובע אלא בחקירתו בבית המשפט, ואף לא כתשובה לשאלה אלא כעובדה שהתובע העלה מיוזמתו.

48. על מנת להוכיח נזק כספי ספציפי אין די באמירה בעלמא. ניתן היה להוכיח את הנזק בדרכים שונות: השוואה בין תזרים מזומנים של המשרד לפני הפרסום לבין התזרים שלאחריו. השוואה בין מספר הלקוחות הפונים לפני ואחרי התקופה, וכיוצא ב. לכל הפחות ניתן היה לצפות מהתובע להוכיח את העובדה שהוא טוען לה – גובה שכר הטרחה שהוא

בית משפט שלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

- 1 גובה לתיק מסוג מסויים. אולם התובע לא הראה את כל אלה, ולמעשה לא הוכיח את היקף
2 הנזקים הנטענים בדרך כלשהי מלבד אותן אמירות.
- 3 49. מאחר שמדובר בעובדות שבשליטתו המלאה של התובע, התובע יכול היה לפרטן בלא
4 קושי, וחזקה עליו שלא ימנע מבית המשפט ראיות לטובתו, הרי המסקנה היא שהתובע לא
5 הוכיח נזק כלכלי כלשהו כתוצאה מהפרסומים.
- 6 התובע הביא מטעמו מספר עדים שהעידו על כך שנחשפו לפרסומים באינטרנט. אני
7 סבורה כי קיים קושי בהסקת מסקנות מעדויות של מספר לקוחות מרוצים או שאינם
8 מרוצים, בין מצד התובע ובין מצד הנתבע. מטבע הדברים קיימים תמיד מספר אנשים
9 שדעתם על עורך הדין ועל השירות שקיבלו ממנו חיובית, ומספר אנשים שדעתם שלילית. אין
10 ערך של ממש לדעה כזו כאשר מדובר במקרים ספורים ואקראיים.
- 11 50. מעבר לכך, העדים שהובאו מטעם התובע לא העידו כלל על נזק שנגרם לו בפועל
12 כתוצאה מהפרסומים:
- 13 העד אלכסנדר סלפוי העיד כי התרשם מהתובע ולכן פנה אליו. העדה רקובסקי
14 העידה כי על אף שלאחר שנחשפה לפרסום באינטרנט חששה והצטערה על הפניה לתובע, אך
15 היא צפתה בפרסום נוסף באינטרנט ו"נרגעה" (פרוטוקול עמ' 8). העדה ילנה אלטושוב לא
16 נחשפה בעצמה לפרסום באינטרנט, וגם לאחר שנודע לה עליו היא ממשיכה להמליץ על
17 התובע כעו"ד (עמ' 9, 10). העד אנדריאס אושקלו אינו גולש כלל באינטרנט. הוא הגיע אל
18 התובע בעקבות פרסום בעיתון, ועודנו חושב שהתובע היה עו"ד מצויין (עמ' 10, 11). העד
19 אלכסנדר סלפוי הגיע אל התובע לאחר שצפה בהופעתו בערוץ 9 והתרשם ממנו, וכמו כן
20 חיפש מידע באינטרנט. העד טען אמנם כי אילו היה רואה את הפרסום נשוא התביעה לא
21 היה פונה אל התובע כעו"ד, אך עם זאת העיד כי מבחינתו דבר לא השתנה, הוא ממשיך
22 להמליץ על התובע כעו"ד טוב לאחר שזכה במשפט, והתובע אף מייעץ לו כיום (עמ' 12).
- 23 51. מן העדויות עולה, איפוא, כי הן עדים שערכו חיפוש ובאינטרנט ונחשפו לפרסומים
24 על התובע, הן עדים שאינם גולשים, כולם מרוצים משירותיו של התובע. לא הובא ולו לקוח
25 אחד שהפרסום גרם לכך שתהיה לו דעה שלילית על התובע או שיימנע מלהמליץ עליו
26 לאחרים. המסקנה היא שהפרסום לא גרם לפגיעה של ממש בשמו של התובע ולא שינה את
27 דעתם של לקוחותיו המרוצים.
- 28 התובע טוען אמנם שלקוחות אחרים שנחשפו לפרסומים נמנעו מלפנות אליו, אולם
29 העדים שהובאו מטעם התובע אינם מוכיחים טענה זו. אמנם קיימת אפשרות שבמקרה זה
30 או אחר אדם שנחשף לפרסומים נמנע מלפנות אל התובע, אולם אין בפני ראיות ישירות לכך.

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

- 1 בסבירות שלקוח פוטנציאלי נמנע מלפנות אל התובע בשל הפרסומים מושפעת מן הנושא
2 שיידון להלן, היקפם ועמקם של הפרסומים.
- 3 52. אין בפני נתונים באשר להיקף החשיפה של גולשים לפרסומים נשוא התביעה. כפי
4 שצינתי בראשית פסק הדין, בדיון בשאלה מהו הפרסום, הנתבע הצהיר (ונראה שהדבר אינו
5 שנוי במחלוקת) כי לאחר שהחל לקבל תגובות לפרסום הסיר את הפרסום מהקהילה והשאיר
6 אותו בנוסח המרוכך בבלוג האישי שלו, ולבסוף הסיר גם את הפרסום שבבלוג ביום
7 הפרסום. מדובר, איפוא, על פרסום לזמן קצר יחסית.
- 8 53. בסיום חקירת הנתבע ביקשתי לברר את מספר האנשים שהיו עשויים להיחשף
9 לפרסומים. ב"כ התובע השיב כי מספר החברים ב"קומיוניטי" לפי הרשום בפרסום עצמו
10 הוא 350,000. אולם זהו אינו מקור אינפורמציה לעובדות אלו, והנתבע הבהיר כי לא לכך
11 הכוונה בפרסום (עמ' 31 שורות 28, 29). הנתבע עצמו העיד כי בקהילה רשומים בסביבות 300
12 איש אך ניתן לצפות בתכנים גם מבלי להירשם כחבר קהילה. הוא העיד כי על פי שיעון
13 הנכנסים מדובר בכ-30 כניסות, שיתכן שחלקן של אותו אדם שנכנס מספר פעמים, ובסך
14 הכל סבר שראו את הפרסום אנשים בודדים, והוא החליט למחוק את הפרסום כדי למנוע
15 פגיעה (שם, שורות 33-29). לתובע עצמו נודע על הפרסום בעקבות הודעת מזכירתו, אשר
16 בדקה במתכוון את התגובות להופעתו של התובע בטלויזיה (עדות המזכירה קרן
17 צ'רניאחובסקי בעמ' 15).
- 18 54. נראה, איפוא, שמספר האנשים שנחשפו לפרסומים לא היה גדול ועמד על עשרות
19 אנשים או לכל היותר מאות אחדות של אנשים. אמנם אותם אנשים הם מקרב קהל דוברי
20 הרוסית המתעניינים בנושאים משפטיים, ועל כן נמנים על קהל הלקוחות הפוטנציאליים של
21 התובע. אך עם זאת מיעוט הנחשפים והזמן הקצר שבו היו הפרסומים באויר מביאים
22 למסקנה שהפרסומים לא גרמו לנתבע נזק של ממש.
- 23 55. לאור כל האמור אני סבורה שהתובע זכאי לפיצוי על עגמת הנפש שנגרמה לו. הפיצוי
24 ממלא גם תפקיד ענשי – חינוכי כלפי הנתבע, אשר ידו היתה קלה על המקלדת וגרמה לפגיעה
25 בתובע. עם זאת, התביעה איננה אמצעי להתעשרות. משבאתי למסקנה שלא הוכח נזק כספי
26 לתובע, וגם הנזק הבלתי ממוני הוא מינימלי, אין מקום להורות על פיצוי בסכום הנתבע או
27 בסכום קרוב אליו. על כן אני מעמידה את סכום הפיצוי לתובע על 30,000 ₪.
- 28 באשר להוצאות משפט, אני מביאה בחשבון מחד גיסא את העובדה שהתובע זכה
29 בתביעה, ומאידך גיסא את הפער שבין סכום התביעה שעמד על 350,000 ₪ לבין הסכום
30 שנפסק. סכום התביעה הופרז הקשה, מן הסתם, גם על האפשרות להגיע להסדר סביר. על כן

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 1250-09 עו"ד אבי אפטקמן נ' חנין

אני מחייבת את הנתבע בהוצאות ושכ"ט עו"ד מופחת בסכום של 5,000 ₪, וכן בהחזר האגרה ששולמה.

סיכום

55. הנתבע פרסם פרסומים שיש בהם לשון הרע על הנתבע.

מדובר במספר פרסומים: פרסום בקהילת ישראל פלוס, פרסום בבלוג של הנתבע ולאחר מכן תיקון הפרסום בבלוג לנוסח מרוכך יותר, וכן המשך תכתובת בקהילה בנוגע למכתב ההתראה ששלח התובע, שהיא פרסום הנלווה ללשון הרע. עם זאת, כל הפרסומים יחד לא התקיימו אלא למשך יום אחד בלבד. ההגנות שבחוק אינן מתקיימות במקרה זה ואינן חלות על הנתבע, ועל כן הובע זכאי לפיצוי.

בהתחשב בכלל הנסיבות שפירטתי, על הנתבע לשלם לתובע סכום של 30,000 ₪ בצירוף החזר האגרה ששולמה וכן הוצאות ושכ"ט עו"ד בסך 5,000 ₪.

ניתן היום, כז בכסליו תשע"ג, 11 בדצמבר 2012, בהעדר הצדדים.
המזכירות תשלח עותקים מפסק הדין לצדדים.

חגית מאק-קלמנוביץ, שופטת